

NAUČNÁ STEZKA BOHUMILA HRABALA

zastávka č. 9 – Lesní cesta

Strakapoud velký

Strakapoud velký (*Dendrocopos major*) je velmi rozšířený šplhavec z čeledi datlovitých (*Picidae*). Dorůstá 22–23 cm, v rozpětí křídel měří 34–39 cm a jeho hmotnost se pohybuje mezi 70–90 g. Je vyvinut nápadný pohlavní dimorfismus, samci mají na rozdíl od samic totiž i červený týl. Na území České republiky se vyskytují dva poddruhy. Kromě převažujícího strakapouda velkého středoevropského zde na zimu zalétá také malý počet strakapoudů velkých severoevropských, lišících se především čistě bílým peřím na spodině těla a na lících. Jejich zobák je o něco silnější. Zjara je výrazný díky svému „bubnování“ do kůry stromů, ale i do plechových částí budov, např. do kopulí kostelů. Účel tohoto pro strakapoudy typického chování je přilákat zástupce opačného pohlaví na své území a zároveň i odehnat možné územní konkurenty.

Stavbou těla je skvěle přizpůsoben životu na stromech. Jeho čtyři prsty, z nichž dva směřují dopředu a dva dozadu, jsou opatřeny zahnutými drápy, které usnadňují šplhání a jeho tuhá ocasní pera při něm slouží jako opora těla. K rozbíjení dřeva má velmi silný, zašpičatělý zobák s velmi dlouhým a citlivým, štíhlým, plochým jazykem, který je na konci opatřený drsnou štetičkou a který mu napomáhá k získání kořisti i ze špatně dostupných míst. Je všežravý. V létě se v jeho potravě objevují zejména malí bez-

obratlí živočichové, včetně mravenců, pavouků, stonožek, motýlů, mûr, dřevokazných škůdců (např. kûrovců) a jejich larev, ale také semena a různé plody, občas olizuje i mízu stromů. V zimě se v jeho potravě zvedá podíl plodů, zejména bobulí, ořechů a žaludů, které zaráží do štěrbin mezi kûrou stromů a pak je zobákem snadněji rozbíjí. Jedná se také o častého návštěvníka krmítek, kde preferuje zejména arašidy a slunečnicová semena.

• Káně lesní

Datel černý

Datel černý (*Dryocopus martius*) je největší evropský zástupce čeledi datlovitých. Vyskytuje se v borových, bukových i smíšených lesích.

Datel černý je se svou délkou 45–50 cm, hmotností 250–320 g a rozpětím křídel kolem 76 cm velký zhruba jako vrána. Samec má na hlavě červenou „čepičku“, samice má pouze červený týl. Na rozdíl od ostatních datlovitých létá datel černý přímo, a nikoli ve vlnkách. Je hmyzožravý. Živí se především dřevokaznými škůdci, mravenci, brouky nebo jejich larvami, které pomocí svého skvěle tvarovaného dlátového zobáku vytesává ze živého i mrtvého dřeva. Na nabírání kořisti z těžko dostupných míst má dlouhý lepkavý jazyk se zoubky na konci.

Hnízdí v dutině stromu, která má svisle oválný tvar a datlové si ji nejčastěji vytesávají až 8 m nad zemí v kmenech buků. Jako jediný náš datlovitý pták dokáže vytesat hnízdní dutinu i ve zcela zdravých kmenech stromů. Samice do dutiny během května klade 4 až 5 vajec, na kterých sedí střídavě oba rodiče, přičemž ten kdo nesedí přechází noc v již předem vytesané dutině poblíž hnízdní dutiny s několika východy.

Incubační doba trvá 12 až 14 dní a mláďata hnízdo opouští po 23 až 28 dnech života. Rodiče je ještě nějakou dobu krmí, ale když jsou mláďata samostatná vyhánějí je rodiče z hnízdiště.

Délka trasy: cca 7 km
Počet zastávek: 13
Náročnost terénu: lehká
Čas pěšího projití: 3 hodiny

Puštík obecný

Puštík obecný (*Strix aluco*) je noční pták z čeledi puštíkovití. Je sovou běžně se vyskytující na českém území. Sova má obvykle 36–43 cm. Má mohutnou kulatou hlavu a okrouhlý obličej se závojem a hnědočernými očima. Samice jsou (jako u všech sov) o něco větší. Aktivní je v noci, živí se převážně lesními hlodavci (myšice, norník), hmyzožravci (rejsek, krtek), dále ptáky do velikosti sojky a obojživelníky. Občas konzumuje i větší hmyz a výjimečně i ryby. Hlasovým projevem obou pohlaví je hlasité houkání „húú huhuhuhu“. Hnízdo si nejčastěji buduje ve stromových dutinách, vzácně i na hnízdech jiných ptáků (zejména dravců), výjimečně i v budovách, nebo na zemi. S oblibou osidluje velké ptačí budky. Námluvy a výběr hnízda začínají zhruba v půli února (ve středoevropských podmínkách). Samice snáší 1–6 vajec. Zůstává většinou v hnízdě a sedí na vejcích, sameček jí nosí potravu. Po vylíhnutí mláďat (28–30 dnů) je krmí a polyká nečistoty, které produkují, prvních 10 dnů hnízdo neopouští. Puštík obecný je podobně jako další členové tohoto rodu známý urputností, s níž svou snůšku a později mláďata hlídá. Samice sedící na vejcích napadne cokoliv živého, co by se pokusilo proniknout do hnízda. S rostoucím věkem mláďat rozšiřuje bráněný prostor na okolí hnízda. Bez váhání napadne i velkou šelmu nebo člověka, pokud by se přiblížil ke vstupu do hnízda, přičemž své útoky směřuje na hlavu. Dokáže tak zahnat na ústup značně větší a silnější vetřelce, než je sama.

Káně lesní

Káně lesní (*Buteo buteo*), starším názvem káně myšilov, je středně velký druh dravce z čeledi jestřábovitých (*Accipitridae*).

Dorůstá 50–57 cm, v rozpětí křídel měří 113–130 cm a váží 775–975 g. Má kompaktní postavu, dlouhá široká křídla s černými konci letek, žluté neopeřené končetiny a žlutý, na konci černě zbarvený zobák. Jinak má však káně lesní ze všech ptačích druhů jedno z nejproměnlivějších zbarvení opeření, které se může pohybovat od čistě bílé až po téměř tmavě hnědou. Svrchu je pták zbarven jednotně, zatímco spodinu těla má světlejší a alespoň částečně pruhovanou. Pohlaví jsou zbarvena totožně.

Hnízdí v lesích, za potravou zalétává na otevřená prostranství, jakými jsou např. pole, louky nebo pastviny. Často vysedává také u silnic.

Potrava je tvořena převážně malými savci, jedná se především o hraboše polní. Požírá také ptáky, většinou mladé jedince, plazy (ještěrky, hady), červy, obojživelníky (většinou žáby) a ryby, konkrétně mrtvé nebo umírající jedince. Často vyhledává i auty sražená zvířata. Pohlavně dospívá ve 2. nebo 3. roce života. Páry jsou monogamní a mnohdy spolu setrvávají po celý život. Rozměrné hnízdo z větví buduje zpravidla vysoko v koruně stromu. Samice většinou v březnu snese 2–4 vejce. Na jejich 33–35 denní inkubaci se podílí oba rodiče. Mláďata hnízdo opouští po 42–49 dnech, ale stále se nacházejí v jeho blízkosti a ještě dalších 6–10 týdnů jsou rodiči krmena. Poté hnízdní teritorium opouští a usazují se obvykle několik kilometrů od jeho hranic.

Chraňme přírodu!

Hradištko
Kersko

www.hradištiko-kersko.cz

Sdružení obcí
Kersko

Pohádky
z kerského lesa

1

